

ในที่เงียบสงัดถ้ามีเสียงดีและผู้บรรเลงมีความชำนาญ
สูงด้วยแล้ว ท่านจะได้ยินเสียงเพลงโพล้ๆของ
ลูกทุ่งปักดำได้ยาวนานเท่าสมัยคุณทวดได้อย่างน่าฟังและ
เร้าใจผู้ฟังมากที่สุดทีเดียว

มอง้อง

...พิชัย แก้วขาว

ลุงทองอ่อน ทองผดสี อายุ ๗๒ ปี กำลังสาธิตวิธีชักของ้อง

มอง้อง เป็นชื่อเรียกเครื่องดนตรีพื้นเมืองขึ้นท่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมากในชนบทที่ห่างไกลของภาคใต้ตอนล่างสมัยเมื่อคุณปู่คุณตา ยังเป็นหนุ่ม ปัจจุบันเครื่องดนตรีชนิดนี้ตัวผู้รู้จักล้วนหายากเต็มที ถึงจะยังมีอยู่บ้างแต่ก็เล่นหรือบรรเลงไม่เป็นเอาเลยทีเดียว ส่วนผู้ที่เล่นเป็นและเล่นได้ดีนั้นแต่ละท่านก็แก่หง่อมและสูญสิ้นชีวิตกันไปเกือบหมดแล้ว ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ไม่สามารถที่จะบรรเลงให้พวกเราฟัง

ได้ นอกจากคำบอกเล่าให้เป็นที่ทราบกันไว้เท่านั้น มอง้องเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงเดี่ยว ไม่มี การนำมาประสมวงเช่นเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ ผู้เล่นส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุเสียเป็นส่วนใหญ่ และมักจะนำไปเล่นตามเรียกสวนไร่นา หลังจากว่างจากภาระกิจประจำวัน หรือขณะเลี้ยงวัวควายอยู่ตามท้องทุ่ง บางครั้งหนุ่มสาวนำมับบรรเลงเล่นเพื่อเกี่ยวพาราสีกันตามประสาหนุ่ม ๆ สาว ๆ ก็มี คำว่า “มอง้อง” เป็นภาษามลายู ภาษาไทยจะเรียก

เพี้ยนเป็น “ดอหึ่งอง” ซึ่งเป็นกัน เดียวกันนั่นเอง

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีความรู้ในเรื่องนี้ หลาย ๆ ท่าน บอกว่า แต่ก่อนนั้นเนื้อเพลงที่ใช้บรรเลงมอง้องนั้นมีหลายสำนวนหลายทำนอง เนื้อเพลงเหล่านั้นหากนจำได้ไม่มีอีกแล้ว ส่วนเนื้อเพลงที่ยังร้องและจำกันได้บ้างเหลืออยู่เพียงสำนวนเดียวชื่อเพลง “สาวน้อยนมดั่ง” ได้มาจากการสัมภาษณ์ คุณย่าดวง อินทร์

อายุ ๘๓ ปี อยู่บ้านปทุมรณ หมู่ที่ ๕
 ต.ป่าบอน อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
 ส่วนเนื้อเพลงและทำนองเพลงที่
 เป็นภาษามลายูนั้นผู้เขียนยังหาผู้ที่
 ร้องและจำยังไม่ได้

เนื้อเพลงสวาน้อยนมตั้ง

● ดิก ๆ พื่อไป ไก่ขันพื่อมา
 ปุสาดเอาไว้ถ้ำ เด็ดหนาร้อยชั่ง
 พื่อขึ้นตามคูโหร พื่อลงตามเสาตั้ง

สวาน้อยนมตั้ง

พี่น้องมั่งสักคืน นอนมั่งสักคืน

จริง ๆ นื่องหนอ

จริง ๆ นื่องหนอ อย่าล่อพี่ชาย

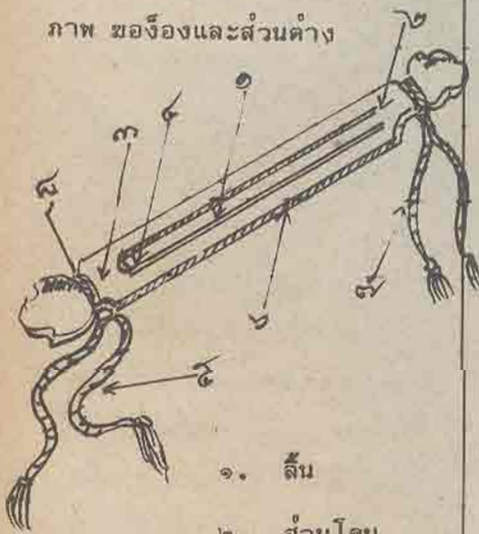
จี = จะ เช่น จีไป (จะไป)

สาด = ชาวใต้เรียกเสื้อทุกชนิดว่า
 สาด

คูโหร = ช่องลมเพดาน

ตั้ง = เสารับอกไก่

ภาพ ของร้องและส่วนต่าง

- ๑. ลิ้น
- ๒. ส่วนโคน
- ๓. ส่วนปลาย
- ๔. ปลายลิ้น

- ๕. เชือกค้ำจับ
- ๖. ตัว เรือน
- ๗. เชือกค้ำกระดูก
- ๘. คอหรือสะ เอวสำหรับผูก เชือก

ลักษณะ ของร้อง ถ้ามองดู
 ผิวเผินจะมีลักษณะคล้ายซุน ซึ่ง
 เป็นเครื่องมือสำหรับใช้ถักแหหรือ
 อวนมากทีเดียว ก็เป็นรูปทรง
 สี่เหลี่ยมผืนผ้าแบนและบาง มี
 ความกว้างประมาณ ๑.๕ ซม.
 ความยาว ๑๖-๑๘ ซม. ตรงกลางจะ
 เจาะช่องให้เป็นลิ้นเหมือนกับลิ้น
 ของซุนถักแห (ดูรูปที่ ๑) ส่วนหัว
 และท้ายจะบากเป็นตัวถักนอ แล้ว
 แต่ความคิดของผู้ผลิต และจะบาก
 เป็นคอคอดสำหรับผูกเชือกหรือ
 รั้วผ้า เชือกผูกด้านปลายลิ้นสำหรับ
 ถึงแนบกับแก้มผู้บรรเลง ส่วนอีก
 ด้านหนึ่งสำหรับถึงกระดูกให้ลิ้น
 ของร้องสั่นและเกิดเสียงดัง ถ้า
 ผู้ผลิตไม่ชำนาญจะต้องเสริมค้ำ
 ถึงที่ทำจากซี่ผึ้งหรือซี่แมงอุง
 (ชันโรง) อย่างใดอย่างหนึ่ง มิฉะนั้น
 เมื่อกระดูกแล้วลิ้นจะไม่สั่นและไม่
 เกิดเสียงดังโดยการเสริมที่กลางลิ้น

วัสดุที่ใช้ทำ นิยมทำจากผิว
 ไม้ไผ่ที่แก่จัด ส่วนวัสดุอื่น ๆ ที่นี้
 บ้าง ได้แก่ เปลือกของทองค้ำลิงกับ
 (ดาวซิด) โดยให้วัสดุทั้งสองแห่ง
 สนิทเสียก่อนจึงจะใช้ได้ดี การทำ
 ให้แห้งต้องปล่อยให้แห้งเองในที่ร่ม
 ห้ามนำไปผึ่งแดด เพราะถ้าให้วัสดุ
 ที่ใช้ทำแห้งด้วยการผึ่งแดดแล้วจะ
 ทำให้ของร้องเสียงไม่ไพเราะ

วิธีบรรเลง ใช้มือซ้ายจับ
 เชือกหรือรั้วผ้าค้ำที่ผูกกับส่วน
 ทางปลายลิ้น โดยขึงมือกำเชือก
 หัวแม่มือและนิ้วชี้จับเป็นปลายตัว
 เรือนของร้องเบา ๆ ห้ามจับแน่น
 ส่วนมือขวาจับเชือกค้ำที่ใช้ผูก
 ส่วนทางโคนลิ้น โดยจับกลางเชือก
 ให้ห่างจากตัวเรือนประมาณ ๘-๑๐
 ซม. นำตัวเรือนเข้ากับริมฝีปาก
 ให้หัวแม่มือซ้ายอยู่บริเวณหลักข้ม
 ของแก้มข้างซ้าย อ้าปากให้ริม
 ฝีปากทั้งสองแตะขอบบนและล่าง
 ของของร้องเบา ๆ แล้วใช้มือขวา
 กระดุกเชือกให้ลิ้นสั่นพริ้ว (ดูรูป
 ที่ ๒) ก็จะเกิดเสียงดังก้องกับกระพุ้ง
 ปากของผู้บรรเลง ให้กระดูกเชือก
 หย่อนตึง หย่อนตึงไม่เรื่อย ๆ และ
 ขณะเดียวกันผู้บรรเลงจะต้องขยับ
 และเปลี่ยนตำแหน่งลิ้นของตัวเอง
 ไปเรื่อย ๆ เช่นกัน คล้ายกับการ
 ผีวปากให้เป็นเพลงก็จะเกิดเสียง
 สูงต่ำตามต้องการ จากเสียงดังที่
 เกิดจากการกระดุกเชือก ชาวบ้าน
 ในท้องถิ่นจึงเรียกรวีกวีการบรรเลง
 ของร้องว่า "ซักของร้อง"

น้ำเสียง น้ำเสียงของของร้อง
 จะคล้ายเสียงของแอกกว่าบักซ์
 ได้ บางครั้งก็คล้ายกับเสียงกัศำ
 ที่สายห้อยน ในที่เจียบสงัด ถ้า
 ของร้องมีเสียงดีและผู้บรรเลงมีความ
 ชำนาญสูงด้วยแล้วท่านจะได้ยิน
 เสียงเพลงโฟลค์ของของร้องทุก
 บักซ์ได้ขนานแท้สมัยคุณทวดได้
 อย่างน่าฟังและเข้าใจผู้ฟังมาก
 ที่เดียว □